

จากการสำรวจพริกในแปลงทดสอบต้นปี 2550 โดยนักวิชาการจากสำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช และสำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4 กรมวิชาการเกษตร ที่อำเภอวังสามสี อำเภอเชิงฉ่อง จังหวัดอุบลราชธานี พบปัญหาพริกตายเป็นหย่อม ๆ เมื่อกอนต้นพริกขึ้นมา ทั้งต้นที่ดูเขียวงาม ต้นเหลือง ต้นเหี่ยว ล้วนเห็นรากเป็นปมเต็มไปหมด ชาวบ้านเรียกพริกเป็นรากด้วดิน

ไส้เดือน ฝอยรากปมพริก

เกษตรกรกับต้นพริก

รากปมมีไส้เดือนฝอย

เชื้อสาเหตุ เกิดจากไส้เดือนฝอยรากปม (*Meloidogyne* spp.) เป็นไส้เดือนตัวเล็ก ๆ ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า ต้องมองผ่านกล้องจุลทรรศน์สเตอริโอ อาศัยในดิน ทำลายพืชได้หลายชนิด โดยเฉพาะพริก มะเขือเทศ สามารถเคลื่อนที่ไปตามน้ำได้ปีละ 1 ซม. ชอบดินทรายที่มีการระบายน้ำดี โดยเฉพาะดินในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวเต็มวัยอาศัยในรากพืช จะวางไข่ออกนอกกรากพืช ตัวอ่อนวัยที่ 1 ฟักในไข่เป็นตัวอ่อนวัยที่ 2 จะซอนไชเข้ารากฝอยพริก ตัวอ่อนวัยที่ 3 วัยที่ 4 เริ่มกินอาหารจนเป็นตัวเต็มวัย ตั้งแต่วัย 1 - ตัวเต็มวัย รวมอายุ 21 วัน ตัวเต็มวัยจะออกไข่โดยไม่ต้องผสมพันธุ์ ออกไข่ครั้งละประมาณ 500 ฟอง ตั้งนั้นตลอดอายุของพริก ไส้เดือนฝอยรากปมขยายพันธุ์ได้หลายครั้ง เมื่อฟักเป็นตัวอ่อนจะหารากใหม่ ถ้าอาหารอุดมสมบูรณ์ตัวอ่อนจะเป็นเพศเมีย ซึ่งเป็นเพศเมียประมาณ 90%

ความเสียหาย เพศเมียปล่อยเอนไซม์ทำให้เซลล์พืชแบ่งตัวหลายเซลล์ เซลล์รวมตัวกันเป็นเซลล์ขนาดใหญ่ (ปม) อุดตันท่ออาหาร ทำให้พริกดูดน้ำและอาหารไม่ได้ จึงแคระแกร็น เหี่ยว เหลือง และตายในที่สุด บางปมจะเน่าเพราะไส้เดือนฝอยทิ้งไปหารากใหม่ เมื่อรากเป็นแผลเชื้อโรคในดินจะเข้าได้ง่าย บางต้นแสดงอาการเขียวสมบูรณ์ แต่เมื่อให้ผลผลิต ผลพริกจะหงิกงอต้นทรุดโทรมเร็วขึ้น เพราะรากดูดอาหารไม่ได้ ดังนั้นเขตที่มีไส้เดือนฝอยรากปมระบาดจะพบว่าพริกเป็นโรครุมเร้าทั้งทางลำต้นและทางใบ พริกที่ปลูกในสภาพไร่จะระบาดมากกว่าสภาพนา

สาเหตุการระบาดของไส้เดือนฝอยรากปม

เกิดจากพฤติกรรมของเกษตรกรที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เมื่อปี 2547 เป็นต้นมาเกษตรกรไม่ถอนต้นพริกที่หมดสภาพออกนอกแปลงแล้วเผา จะจ้างรถแทรกเตอร์ขนาดใหญ่ไถกลับดินพริก ทำให้ไส้เดือนฝอยรากปมที่อยู่ในรากพริกลงดินได้อีกครั้ง เกิดการสะสม หรือไส้เดือนฝอยรากปมระบาดบริเวณกว้างโดยติดไปกับรถแทรกเตอร์นั่นเอง ประกอบกับในปี 2549 เกิดพายุซังสารพัดกระหน่ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างในเดือนกันยายน - ตุลาคม ทำให้ต้นกล้า

บางส่วนตาย ไม่เพียงพอับความต้องการปลูกต้องซื้อกล้าจากพื้นที่อื่น ซึ่งอาจมีไส้เดือนฝอยติดมากับรากพริกแต่เกษตรกรไม่สังเกต เมื่อนำมาปลูกจะระบาดทันที บางคนถึงแม้ไม่ได้ซื้อต้นกล้าจากที่อื่นมาปลูก แต่เพาะต้นกล้าในจุดที่ไส้เดือนฝอยระบาดอยู่แล้วจึงติดมากับรากได้ง่าย ความจริงไส้เดือนฝอยรากปมมีอยู่ในพื้นที่ปลูกพริกของเกษตรกรทุกปี ประมาณ 10 ต้นไร่ ถือเป็นเรื่องธรรมดาไม่เสียหาย ยกเว้นแปลงที่ระบาดหนักจะพบทั้งแปลง เมื่อต้นพริกทรุดโทรมจะทำลายต้นพริกโดยการถอนรวมกันแล้วเผาทิ้งก่อนไถ

การป้องกันกำจัด

เมื่อไส้เดือนฝอยรากปมอยู่ในพื้นที่แล้วจะไม่มีหนึ่ได้อย่างไร ขอบอกว่ายากมากเพราะสารเคมีที่ฆ่าไส้เดือนฝอยโดยตรงมีราคาแพงมากและไม่เหมาะสม ต้องใช้วิธีอื่น ดังนั้นต้องใจเย็น ใช้เวลาหลายปี ต้องปฏิบัติทั้งในแปลงปลูกและแปลงสำหรับเพาะกล้า มีขั้นตอนดังนี้

- ๑ การเขตกรรม 1. ไถพลิกดินตากแดดหลายครั้ง
 - 2. ใช้น้ำท่วมแปลง 3 เดือน อย่าให้น้ำแห้ง
- ดังนั้นในสภาพนาจะไม่มีไส้เดือนฝอยรากปม

เกษตรกรกับต้นพริก

แกลบดิบ

ดินเทียมตากเป็นพยอม ๆ

นักวิชาการสำรวจแปลง

ปมเข็มนา

เพาะกล้าในกระบะ

ภาพการตรวจพริกเกิดจากไส้เดือนฝอยรากปม

3. ทำความสะอาดแปลง ถอนต้นพริกที่หมดสภาพออกนอกแปลง แล้วเผาให้สิ้นซากทันทีอย่าทิ้งไว้ในแปลง เพราะไส้เดือนฝอยรากปมเมื่อรู้ว่าตัวเองจะตายจะรีบลงดิน หรือหลังจากไถพลิกดินให้โรยแกลบดิบ หรือฟางบนแปลงหนาประมาณ 3 ซม. เผาทั้งแปลง (วิธีนี้ทำให้จุลินทรีย์ในดินตายหมด)

4. ปลูกพืชหมุนเวียน เช่น ปอเทือง ถั่วลิสง ดาวเรืองพันธุ์พื้นเมือง ซึ่งไม่ใช่พืชอาศัยแล้วไถกลบก่อนปลูกพริก สามารถตัดวงจรหรือไล่ไส้เดือนฝอยรากปม

5. ปลูกมันสำปะหลังเก็บหัวมันขาย ยังไม่มีรายงานว่ามันสำปะหลังเป็นพืชอาศัยของไส้เดือนฝอยรากปม

6. ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก อัตรา 0.5 ตัน/ไร่ และเติมเชื้อจุลินทรีย์ที่ดีเข้าไป จะเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน ทำให้พริกแข็งแรงมากขึ้น อาจจะทนไส้เดือนฝอยรากปมนานขึ้น สามารถเก็บผลผลิตได้บ้าง 1 - 2 รุ่น และเชื้อจุลินทรีย์บางตัว อาจทำลายไข่หรือตัวอ่อนไส้เดือนฝอยรากปมได้

7. คัดต้นกล้า ถ้ามีปมห้ามปลูกเด็ดขาด และสืบประวัติพื้นที่เพาะกล้าก่อนซื้อมาปลูก มิฉะนั้นจะได้ต้นกล้าพริกแถมไส้เดือนฝอยรากปม

8. เพาะต้นกล้าในกระบะเพาะ (ภาคหลุม) ในภาคหลุมมีวัสดุปลูกคือ ผสมดินปลูก 4 ส่วน + ปุ๋ยหมักแห้ง 1 ส่วน (ปุ๋ยหมักแห้ง 1 ส่วนได้จากเชื้อไตรโคเดอร์มาสด ดึงละ 250 กรัม 1 ดึง + รำอ่อน 1 กก. + ปุ๋ยหมักแห้ง 20 กก.) ใช้ให้หมดภายใน 1 วัน

● ใช้สารเคมี ชื่อสามัญ อบาเมคติน เป็นสารเคมีกำจัดแมลงศัตรูพืชที่มีพิษต่ำต่อคน เกษตรกรรู้จักดี ยังไม่ทราบอัตราใช้ที่แน่นอน วิธีใช้ต้องนำต้นกล้าไปจุ่มรากในสารละลายอบาเมคตินก่อนปลูกเพื่อฆ่าตัวอ่อนในราก หรือใช้ราดดินบริเวณจะเพาะกล้า ยังไม่ทราบว่าจุ่มนานแค่ไหน ถ้าเป็นเชื้อไตรโคเดอร์มาจุ่มนาน 30 นาที หรือจนกว่าปลูกพริกเสร็จในวันนั้น ห้ามค้างคืนเพราะพริกใบร่วง

พึงคิดเสมอว่าทั้งแปลงเพาะกล้าและแปลงปลูกต้องไม่มีไส้เดือนฝอยรากปม ส่วนวิธีการต่าง ๆ เลือกเองว่าจะใช้วิธีไหนที่ลงทุนน้อยที่สุด ถ้าปล่อยทิ้งไว้ให้หญ้าขึ้นสำหรับเลี้ยงวัวเป็นการคิดผิด ไส้เดือนฝอยรากปมอาศัยที่รากหญ้าได้ดีแต่หญ้าพานทานจะไม่แสดงอาการ

จากการสำรวจแปลงพริกในพื้นที่ปลูก พบว่าพริกชาวพันธุ์พื้นเมืองทนทานที่สุด รองลงมาคือพันธุ์ช่อระย้า ส่วนพริกหยวก ชูเปอร์ชอท อ่อนแอที่สุด รองลงมาคือหัวเรือ ห้วยสีทน ถึงแม้ว่าดินดี (ดินโพน) มากมທີ່ให้สูงขึ้นหวังปรับปรุงดินก่อนปลูกพริก ไส้เดือนฝอยรากปมก็ยังระบาดได้ถ้าไม่รีบกำจัดให้ออกจากแปลงก่อน ทุกวิธีไม่สามารถฆ่าไส้เดือนฝอยรากปมได้หมดต้องทำหลาย ๆ วิธีและทำทุกปี ร่วมด้วยช่วยกันทุกแปลง ขับไล่ไส้เดือนฝอยรากปม

